

ธนาคารแห่งประเทศไทย
BANK OF THAILAND

แนวทางการอนุญาต ให้จัดตั้งธนาคารพาณิชย์ไร้สาขา (Virtual Bank)

Virtual
Bank

BOT Consultation Paper
on Virtual Bank
มกราคม 2566

สารบัญ

บทสรุปผู้บริหาร	3
1. บทนำ	5
2. เป้าหมายของการเปิดให้มี Virtual Bank ในไทย	8
3. กรอบหลักเกณฑ์การขอจัดตั้ง Virtual Bank	10
4. กรอบการกำกับดูแล Virtual Bank	15
5. กระบวนการรับสมัครและคัดเลือกผู้ที่เหมาะสมให้จัดตั้ง Virtual Bank	19
6. ผลลัพธ์ที่คาดหวังจากการเปิดให้มี Virtual Bank	21
ภาคผนวก สรุปแนวทางการอนุญาตให้จัดตั้ง Virtual Bank ของต่างประเทศ เทียบกับไทย	22

ภาคการเงินไทยกำลังเปลี่ยนผ่านไปสู่โลกการเงินดิจิทัล โดยในช่วงที่ผ่านมาผู้ให้บริการทั้งสถาบันการเงินและมิใช่สถาบันการเงิน (non-bank) เริ่มปรับรูปแบบการดำเนินธุรกิจเพื่อมุ่งเน้นการให้บริการผ่านช่องทางดิจิทัลและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีและข้อมูลเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ตอบโจทย์ความต้องการของผู้ใช้บริการแต่ละกลุ่มได้ดียิ่งขึ้น แต่ยังมีผู้ใช้บริการรายย่อยและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) บางกลุ่มที่ยังไม่สามารถเข้าถึงหรือได้รับบริการทางการเงินอย่างเหมาะสม (อาทิ กลุ่มผู้มีรายได้น้อยหรือธุรกิจขนาดเล็ก) และบางกลุ่มที่เข้าถึงบริการทางการเงินด้วยช่องทางดิจิทัลบ้างแล้วแต่ยังสามารถพัฒนาให้เข้าถึงบริการทางการเงินได้อย่างครบวงจรและสะดวกมากขึ้น

ภายใต้ภูมิทัศน์ใหม่ภาคการเงินไทยเพื่อเศรษฐกิจดิจิทัลและการเติบโตอย่างยั่งยืน ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) จึงได้วางทิศทางด้านการเปิดโอกาสให้ภาคการเงินใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีและข้อมูลเพื่อพัฒนานวัตกรรมและบริการทางการเงินที่ตอบโจทย์ผู้ใช้บริการ (digital) ซึ่งเน้นการรักษาสมดุลระหว่างการสนับสนุนนวัตกรรมเพื่อประโยชน์ของผู้ใช้บริการและการบริหารความเสี่ยงอย่างเหมาะสม โดยหนึ่งในแนวนโยบายสำคัญ คือ **การเปิดให้มีผู้ให้บริการประเภทใหม่ ได้แก่ ธนาคารพาณิชย์ไร้สาขา (Virtual Bank) ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางของผู้กำกับดูแลในหลายประเทศ โดยมีเป้าหมายสำคัญ คือ ให้ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการใช้เทคโนโลยี ข้อมูลที่หลากหลาย และบริการดิจิทัล เข้ามานำเสนอบริการทางการเงินรูปแบบใหม่ผ่านช่องทางดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ โดยสามารถลดต้นทุนพนักงาน อาคารและสถานที่ รวมทั้งตอบโจทย์ความต้องการของลูกค้าแต่ละกลุ่มได้ดียิ่งขึ้น โดยเฉพาะผู้ใช้บริการรายย่อยและ SMEs กลุ่มที่ยังไม่ได้รับบริการทางการเงินอย่างเพียงพอให้เข้าถึงบริการทางการเงินอย่างเหมาะสม และกลุ่มที่เข้าถึงบริการทางการเงินด้วยช่องทางดิจิทัลบ้างแล้วให้ได้รับบริการทางการเงินอย่างครบวงจรและสะดวกมากขึ้น โดยประกอบธุรกิจในรูปแบบที่ยั่งยืนและไม่กระตุ้นการแข่งขันที่ส่งเสริมการก่อกวนนี้เกินตัวหรือใช้อำนาจตลาดอย่างไม่เหมาะสม จนอาจกระทบต่อเสถียรภาพระบบการเงิน ผู้ฝากเงินและผู้บริโภคในวงกว้าง**

เพื่อให้ได้ Virtual Bank ที่เป็นไปตามเป้าหมายข้างต้น กล่าวคือ Virtual Bank ที่เข้ามาพัฒนานวัตกรรมที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม และไม่สร้างความเสี่ยงจนเกินไป (responsible

innovation) ธปท. จึงได้กำหนดกรอบหลักเกณฑ์การขอจัดตั้งและกำกับดูแล Virtual Bank โดยมีสาระสำคัญ คือ

(1) ให้ Virtual Bank สามารถประกอบธุรกิจธนาคารพาณิชย์ได้เต็มรูปแบบ เพื่อให้ Virtual Bank มีความยืดหยุ่นและสามารถปรับเปลี่ยนบริการให้ตอบโจทย์ความต้องการลูกค้าที่เปลี่ยนไปได้

(2) ผู้ขอจัดตั้ง Virtual Bank จะต้องมีความเหมาะสม เช่น มีรูปแบบธุรกิจที่ตอบโจทย์เป้าหมายข้างต้นได้อย่างยั่งยืน มีความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ การให้บริการดิจิทัล และการใช้ข้อมูลที่หลากหลาย

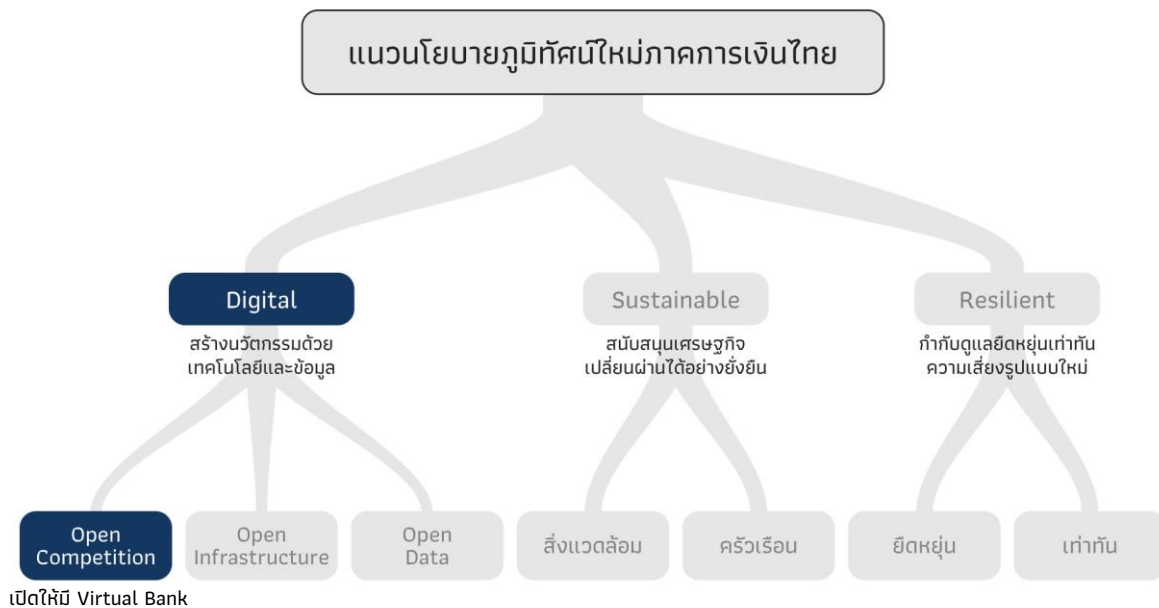
(3) ให้ Virtual Bank ปฏิบัติตามเกณฑ์การกำกับดูแลเช่นเดียวกับธนาคารพาณิชย์ในปัจจุบัน โดย ธปท. จะกำกับ Virtual Bank ตามระดับความเสี่ยงและให้ความสำคัญกับธรรมาภิบาลและวัฒนธรรมด้านความเสี่ยง (risk culture)

(4) ให้ Virtual Bank ดำเนินกิจการในช่วงแรก (phasing) ตามเงื่อนไขที่กำหนดภายใต้การกำกับดูแลอย่างใกล้ชิด เพื่อให้การดำเนินงานในช่วงแรกเป็นไปอย่างมั่นคงและไม่ก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อระบบ

ทั้งนี้ ธปท. เปิดรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการอนุญาตให้จัดตั้ง Virtual Bank ตั้งแต่วันนี้จนถึงวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2566 เพื่อที่จะได้นำไปประกอบการจัดทำหลักเกณฑ์การอนุญาตให้จัดตั้ง Virtual Bank (หลักเกณฑ์ฯ) นำเสนอกระทรวงการคลังพิจารณาต่อไป โดยคาดว่าจะสามารถออกหลักเกณฑ์ฯ พร้อมเปิดรับสมัครคำขอจัดตั้ง Virtual Bank ได้ในปี 2566 และประกาศผลผู้ที่ได้รับคัดเลือกและได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังได้ภายในปี 2567

1. บทนำ

ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ได้ออกแนวนโยบายภูมิทัศน์ใหม่ภาคการเงินไทยเพื่อเศรษฐกิจดิจิทัลและการเติบโตอย่างยั่งยืน เพื่อสื่อสารและรับฟังความเห็นเกี่ยวกับทิศทางสำคัญของการปฏิวัติภูมิทัศน์ภาคการเงินไทยให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและมีบทบาทช่วยสนับสนุนการเปลี่ยนผ่านเข้าสู่เศรษฐกิจดิจิทัลและการเติบโตอย่างยั่งยืน

หนึ่งในเป้าหมายสำคัญภายใต้ภูมิทัศน์ใหม่ของภาคการเงินไทยที่กำลังเปลี่ยนผ่านไปสู่โลกการเงินดิจิทัล คือ ภาคการเงินสามารถนำเทคโนโลยีและข้อมูลที่หลากหลายมาใช้ประโยชน์ในการประเมินความเสี่ยงและวิเคราะห์พฤติกรรมลูกค้า เพื่อพัฒนาบริการทางการเงินให้ตอบโจทย์ความต้องการของลูกค้าแต่ละกลุ่มได้ดียิ่งขึ้น รวมทั้งช่วยลดอุปสรรคในการเข้าถึงบริการทางการเงินแก่ผู้ใช้บริการรายย่อยและ SMEs ซึ่งมีสาเหตุหลักมาจากการไม่มีข้อมูลหรือประวัติทางการเงินที่เพียงพอสำหรับวิเคราะห์หรือประเมินความเสี่ยงของผู้ใช้บริการ (information asymmetry) รวมถึงการให้บริการแก่ผู้ใช้บริการรายย่อยและ SMEs รายเล็ก ๆ มีต้นทุนการดำเนินงานสูง เนื่องจากใช้บุคลากรเป็นหลักมากกว่าการใช้เทคโนโลยี

ทั้งนี้ แม้ว่าในช่วงที่ผ่านมาจะมีผู้ให้บริการทั้งสถาบันการเงินและมิใช่สถาบันการเงิน (non-bank) เริ่มปรับรูปแบบการดำเนินธุรกิจเพื่อมุ่งเน้นการให้บริการผ่านช่องทางดิจิทัล รวมถึงใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีและข้อมูลเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์สำหรับกลุ่มที่ยังเข้าไม่ถึงบริการทางการเงิน (unserved) หรือ กลุ่มที่ยังไม่ได้รับบริการทางการเงินอย่าง

เพียงพอและเหมาะสม (underserved) แต่ยังมีผู้ใช้บริการรายย่อยและ SMEs บางกลุ่มที่ยังไม่สามารถเข้าถึงหรือได้รับบริการทางการเงินที่เหมาะสม (อาทิ กลุ่มผู้มีรายได้น้อยหรือธุรกิจขนาดเล็กที่ทำธุรกรรมผ่านช่องทางดิจิทัล) และบางกลุ่มที่เข้าถึงบริการทางการเงินด้วยช่องทางดิจิทัลบ้างแล้วแต่ยังสามารถพัฒนาให้เข้าถึงบริการทางการเงินได้อย่างครบวงจรและสะดวกมากขึ้น

ภายใต้ทิศทางด้าน digital ซึ่งเน้นการรักษาสมดุลระหว่างการสนับสนุนนวัตกรรมเพื่อประโยชน์ของผู้ใช้บริการและการบริหารความเสี่ยงอย่างเหมาะสม **รพท. จึงได้ผลักดัน** **แนวนโยบายที่สำคัญ 3 ด้าน ได้แก่**

(i) **เปิดให้มีการใช้ประโยชน์จากข้อมูล (Open Data)** เช่น ผลักดันให้มีกลไกที่ผู้ใช้บริการสามารถส่งข้อมูลของตนที่อยู่กับผู้ให้บริการแต่ละแห่งไปยังผู้ให้บริการรายอื่นได้สะดวกมากขึ้น

(ii) **เปิดให้ผู้เล่นประเภทต่าง ๆ เข้าถึงโครงสร้างพื้นฐานทางการเงิน (Open Infrastructure)** ได้อย่างเท่าเทียมมากขึ้น เช่น ระบบการชำระเงิน

(iii) **เปิดให้แข่งขัน (Open Competition)** ทั้งการขยายขอบเขตหรือเพิ่มความยืดหยุ่นให้ผู้เล่นเดิมและเปิดให้มีผู้เล่นประเภทใหม่

ทั้งนี้ หนึ่งในแนวนโยบาย **Open Competition** ที่สำคัญ คือ การเปิดให้มีผู้ให้บริการประเภทใหม่ ได้แก่ **ธนาคารพาณิชย์ไร้สาขา (Virtual Bank)** ที่มีความสามารถด้านการใช้เทคโนโลยี การให้บริการลูกค้าผ่านช่องทางดิจิทัล และการใช้ข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อเข้ามาพัฒนาบริการทางการเงินรูปแบบใหม่ที่ตอบโจทย์ความต้องการของลูกค้าแต่ละกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วยต้นทุนที่เหมาะสม โดยเฉพาะผู้ใช้บริการรายย่อยและ SMEs ที่เป็นกลุ่ม **unserved** ให้เข้าถึงบริการทางการเงินอย่างเหมาะสม และกลุ่ม **underserved** ที่เข้าถึงบริการทางการเงินด้วยช่องทางดิจิทัลบ้างแล้วให้ได้รับบริการทางการเงินอย่างครบวงจรและสะดวกมากขึ้น

การเปิดให้มี **Virtual Bank** เข้ามาเป็นผู้เล่นใหม่ในระบบสถาบันการเงินไทยนั้น สอดคล้องกับแนวทางของผู้กำกับดูแลในหลายประเทศ เช่น เกาหลีใต้ ฮ่องกง ไต้หวัน สิงคโปร์ มาเลเซีย สหราชอาณาจักร และออสเตรเลีย ที่เปิดให้มีการขออนุญาต **Virtual Bank**¹ เพื่อสนับสนุนการพัฒนานวัตกรรมและบริการทางการเงินรูปแบบใหม่ที่ตอบโจทย์ผู้ใช้บริการได้ดียิ่งขึ้น และช่วยกระตุ้นการแข่งขัน อีกทั้งผู้กำกับดูแลในหลายประเทศ² ยังคาดหวังให้

¹ ชื่อเรียกธนาคารพาณิชย์ประเภทนี้แตกต่างกันในแต่ละประเทศ อาทิ Digital Bank, Virtual Bank, Internet-only Bank หรือ Neobank

² เช่น มาเลเซีย สิงคโปร์ เกาหลีใต้

Virtual Bank ช่วยลดช่องว่างการเข้าถึงบริการทางการเงินแก่กลุ่ม underserved และ unserved ด้วย

ทั้งนี้ จากการศึกษาการดำเนินธุรกิจของ Virtual Bank ที่เปิดให้บริการแล้วในต่างประเทศ พบว่า **Virtual Bank ที่ประสบความสำเร็จส่วนใหญ่สามารถเข้าถึงลูกค้าได้ในวงกว้างและมีความเชี่ยวชาญในการให้บริการแก่ลูกค้าผ่านช่องทางดิจิทัล รวมทั้งสามารถนำเทคโนโลยีสมัยใหม่และข้อมูลที่หลากหลายมาใช้ประเมินความเสี่ยงและวิเคราะห์พฤติกรรมลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยลดต้นทุนด้านพนักงาน อาคาร และสถานที่ ทำให้สามารถนำเสนอบริการทางการเงินรูปแบบใหม่ที่ตอบโจทย์ความต้องการของลูกค้ากลุ่มต่าง ๆ ได้อย่างครบวงจรด้วยต้นทุนที่เหมาะสม โดยเฉพาะผู้ใช้บริการรายย่อยและ SMEs กลุ่ม underserved และ unserved** อาทิ สินเชื่อไม่มีหลักประกันแก่ SMEs รายเล็ก ที่พิจารณาโดยใช้ข้อมูลทางเลือก (alternative data) ของ Virtual Bank ในประเทศจีน ซึ่งทำให้ SMEs จำนวนมากสามารถเข้าถึงสินเชื่อในระบบได้ รวมถึงผลิตภัณฑ์เงินฝากที่ลูกค้าสามารถกำหนดจำนวนเงินที่จะออมในแต่ละสัปดาห์ได้เองและจะได้อัตราดอกเบี้ยที่สูงขึ้นเมื่อออมนานขึ้น และการเปิดบัญชีผ่านช่องทางดิจิทัลที่ง่าย สะดวก และรวดเร็วของ Virtual Bank ในเกาหลีใต้ นอกจากนี้ **Virtual Bank ยังมีส่วนช่วยกระตุ้นให้ผู้เล่นปัจจุบันปรับตัวและแข่งขันกันพัฒนาบริการทางการเงินให้ดีขึ้น** เช่น ธนาคารพาณิชย์หลายแห่งในฮ่องกงได้ยกเลิกค่าธรรมเนียมรักษาบัญชี เพื่อให้สามารถแข่งขันกับ Virtual Bank ที่ไม่เก็บค่าธรรมเนียมดังกล่าวได้

2. เป้าหมายของการเปิดให้มี Virtual Bank ในไทย

2.1 สิ่งที่ยอยากเห็น (Green Line)

สิ่งที่ยอยากเห็น คือ ผู้เข้ามาประกอบธุรกิจ Virtual Bank ใช้เทคโนโลยี ข้อมูลที่หลากหลาย และความเชี่ยวชาญด้านบริการดิจิทัลในการนำเสนอบริการทางการเงินรูปแบบใหม่ (new value proposition) ผ่านช่องทางดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ และตอบโจทย์ความต้องการของลูกค้าแต่ละกลุ่มได้ดียิ่งขึ้น โดย

- **มีบริการทางการเงินที่ครบวงจรและเหมาะสมกับลูกค้าแต่ละกลุ่ม โดยให้ความสำคัญกับบริการทางการเงินที่ช่วยส่งเสริมการประกอบอาชีพและวินัยทางการเงินแก่ผู้ใช้บริการรายย่อยและ SMEs โดยเฉพาะกลุ่ม underserved และ unserved เช่น**
 - ผลิตภัณฑ์เงินฝากที่ลูกค้าสามารถกำหนดจำนวนเงินและงวดที่จะออมให้เหมาะสมกับกระแสเงินสดและพฤติกรรมของตนเองได้
 - ผลิตภัณฑ์สินเชื่อที่กำหนดขนาดวงเงิน ระยะเวลา และอัตราดอกเบี้ยตามพฤติกรรมและความเสี่ยงของลูกค้าแต่ละราย โดยไม่ส่งเสริมการก่อหนี้เกินตัว
- **สร้างประสบการณ์การใช้บริการทางการเงินที่ดีแก่ลูกค้า ด้วยรูปแบบการใช้งาน กระบวนการ และขั้นตอนการใช้บริการทางการเงินผ่านช่องทางดิจิทัล ที่ง่าย สะดวก รวดเร็ว ปลอดภัย และสอดคล้องกับวิถีชีวิตของลูกค้า**
- **ช่วยกระตุ้นให้เกิดการแข่งขันในระบบสถาบันการเงินอย่างเหมาะสม กล่าวคือ สถาบันการเงินแข่งขันพัฒนานวัตกรรมและบริการทางการเงินให้ดีขึ้นทั้งในมิติคุณภาพ ราคา และการเข้าถึงอย่างเหมาะสม รวมถึงความสะดวกและความง่ายต่อการใช้งาน**

2.2 สิ่งที่ไม่อยากเห็น (Red Line)

สิ่งที่ไม่อยากเห็น คือ ผู้เข้ามาประกอบธุรกิจ Virtual Bank สร้างความเสี่ยงต่อเสถียรภาพระบบการเงิน ผู้ฝากเงิน และผู้บริโภคในวงกว้าง โดย

- **ประกอบธุรกิจในรูปแบบที่ไม่ยั่งยืน** จนก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อการดำเนินธุรกิจของ Virtual Bank และผู้ฝากเงิน อาทิ การใช้กลยุทธ์ขยายธุรกิจที่ไม่ได้คำนึงถึงความเสี่ยงหรือผลกระทบต่อฐานะความมั่นคงของ Virtual Bank อย่างเพียงพอ เป็นต้น
- **กระตุ้นการแข่งขันอย่างไม่เหมาะสม** จนก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อเสถียรภาพของระบบการเงิน อาทิ การแข่งขันเพื่อแย่งลูกค้าด้วยกลยุทธ์ด้านราคาซึ่งจะไม่สามารถอยู่รอดได้อย่างยั่งยืนในระยะยาว การแข่งขันปล่อยสินเชื่อที่กระตุ้นให้เกิดการก่อกวนนี้เกินตัว เป็นต้น
- **เอื้อประโยชน์แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง และ/หรือ ใช้อำนาจตลาดอย่างไม่เหมาะสม** จนนำไปสู่การแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมและกระทบต่อผู้บริโภค อาทิ การใช้ Virtual Bank เอื้อประโยชน์ให้กับธุรกิจที่เกี่ยวข้อง หรือการใช้อำนาจตลาดกำหนดเงื่อนไขที่ผูกมัดคู่ค้าทางธุรกิจให้ใช้บริการทางการเงินกับ Virtual Bank ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

เพื่อให้ได้ Virtual Bank ที่สามารถเข้ามานำเสนอบริการทางการเงินตาม Green Line โดยไม่ก่อให้เกิดข้อกังวลตาม Red Line ข้างต้น ธปท. จึงได้กำหนดกรอบหลักเกณฑ์การขอจัดตั้งและกำกับดูแล Virtual Bank โดย

(1) ให้ Virtual Bank มีรูปแบบการจัดตั้งและประกอบธุรกิจที่ยืดหยุ่น เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการลูกค้าที่เปลี่ยนแปลงไปได้ (รายละเอียดตามข้อ 3.1)

(2) กำหนดคุณสมบัติผู้ขอจัดตั้ง Virtual Bank ที่จะสามารถตอบโจทย์ Green Line ได้อย่างยั่งยืน (รายละเอียดตามข้อ 3.2)

(3) ให้ Virtual Bank ดำเนินกิจการในช่วงแรก (phasing) ตามเงื่อนไขที่กำหนดภายใต้การกำกับดูแลอย่างใกล้ชิด รวมถึงมีทุนจดทะเบียนที่เพียงพอและมีการจัดทำแผนรองรับกรณีเลิกกิจการ (exit plan) เพื่อให้การดำเนินกิจการในช่วงแรกของ Virtual Bank เป็นไปอย่างมั่นคงและไม่ก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อระบบ (รายละเอียดตามข้อ 3.3 และ 4.2)

(4) ผู้ขอจัดตั้ง Virtual Bank สามารถยื่นขอผ่อนผันการถือหุ้นใน Virtual Bank เกินกว่าเกณฑ์ที่กำหนดเป็นรายการณี ซึ่ง ธปท. จะพิจารณาคคุณสมบัติและพฤติกรรมของผู้ขอจัดตั้ง Virtual Bank โดยอาจกำหนดเงื่อนไขในการอนุญาตเพิ่มเติม (รายละเอียดตามข้อ 3.4 และ 4.3)

(5) Virtual Bank จะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การกำกับดูแลเช่นเดียวกับธนาคารพาณิชย์ในปัจจุบัน โดย ธปท. จะกำกับดูแลตามระดับความเสี่ยง (risk proportionality) และให้ความสำคัญกับบรรณานิติและวัฒนธรรมด้านความเสี่ยง (risk culture) (รายละเอียดตามข้อ 4.1)

3. กรอบหลักเกณฑ์การขอจัดตั้ง Virtual Bank

3.1 รูปแบบ ขอบเขตการประกอบธุรกิจ ช่องทางการให้บริการ

- ให้ Virtual Bank จัดตั้งในรูปแบบธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในประเทศไทย (locally-incorporated)³ ที่สามารถให้บริการทางการเงินได้อย่างเต็มรูปแบบในลักษณะไร้สาขา เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าที่เปลี่ยนแปลงเร็วในยุคดิจิทัลได้อย่างยืดหยุ่นและครบวงจร
- ให้ Virtual Bank ดำเนินธุรกิจและให้บริการแก่ลูกค้าผ่านช่องทางดิจิทัลเป็นหลัก โดยไม่อนุญาตให้จัดตั้งสาขาหรือมีสาขาอิเล็กทรอนิกส์ของตนเอง (เช่น automated teller machine: ATM และ cash deposit machine: CDM) เพื่อให้ Virtual Bank มุ่งเน้นการให้บริการผ่านช่องทางดิจิทัล อันจะช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายการดำเนินงานในส่วนของพนักงานและอาคารสถานที่ และสนับสนุนการเข้าสู่เศรษฐกิจดิจิทัล อย่างไรก็ตาม Virtual Bank สามารถให้บริการรับฝากเงิน (cash-in) และถอนเงิน (cash-out) ผ่านตัวแทนทางการเงิน (banking agent) หรือเครือข่ายของผู้ให้บริการอื่น เช่น ATM pool ได้ เพื่อสนับสนุนลูกค้าบางกลุ่มที่ยังจำเป็นต้องใช้เงินสด ในช่วงที่ระบบการเงินไทยยังไม่พร้อมเข้าสู่กระบวนการดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบ ทั้งนี้ Virtual Bank ต้องไม่พึ่งพาช่องทางดังกล่าวมากเกินไป
- ให้ Virtual Bank จัดตั้งสำนักงานใหญ่ในประเทศไทย เพื่อให้ ธปท. สามารถกำกับดูแลและตรวจสอบ Virtual Bank ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และให้ลูกค้าสามารถใช้ติดต่อหรือร้องเรียนได้ในกรณีมีเหตุจำเป็น โดยต้องไม่ใช่สำนักงานใหญ่เพื่อหลีกเลี่ยงการให้บริการแก่ลูกค้าผ่านช่องทางดิจิทัล

3.2 คุณสมบัติสำคัญของผู้ขอจัดตั้ง Virtual Bank

ธปท. คาดหวังให้ Virtual Bank เข้ามาประกอบธุรกิจเพื่อตอบโจทย์ Green Line ได้อย่างยั่งยืน จึงได้กำหนดคุณสมบัติสำคัญของผู้ขอจัดตั้ง Virtual Bank ดังต่อไปนี้

³ ภายใต้มาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551

คุณสมบัติสำคัญ	ประเด็นที่ ธปท. ให้ความสำคัญ
1) มีรูปแบบการประกอบธุรกิจ (business model) ที่ตอบ Green Line ได้อย่างยั่งยืน	<ul style="list-style-type: none"> • ศักยภาพในการหาและขยายฐานลูกค้าให้มีขนาดที่สามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างยั่งยืน • การพัฒนาบริการทางการเงินที่ตอบโจทย์ลูกค้าแต่ละกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่ม underserved และ unserved • ความสามารถในการดำเนินธุรกิจ รวมถึงการบริหารรายได้และต้นทุนอย่างยั่งยืน โดยมีแผนธุรกิจและประมาณการทางการเงินที่สมเหตุสมผล และได้รับการรับรองจากผู้เชี่ยวชาญภายนอกที่มีความเป็นอิสระ
2) มีธรรมาภิบาล	<ul style="list-style-type: none"> • ผู้ถือหุ้นใหญ่⁴ และกลุ่มธุรกิจของผู้ถือหุ้นใหญ่ คณะกรรมการ และผู้บริหารระดับสูงของ Virtual Bank ที่จะขอจัดตั้งต้องมีคุณสมบัติและองค์ประกอบเป็นไปตามหลักเกณฑ์ด้านธรรมาภิบาลของสถาบันการเงิน⁵ มีธรรมาภิบาล และวัฒนธรรมด้านความเสี่ยงที่ดี รวมถึงไม่เคยมีประวัติการไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ทั้งในไทยและในต่างประเทศหรือมีประเด็นด้านธรรมาภิบาลที่มีนัยสำคัญ • กรรมการและผู้บริหารระดับสูงที่มีบทบาทหรือดำรงตำแหน่งสำคัญเมื่อ Virtual Bank เปิดดำเนินการแล้ว ควรเป็นบุคคลเดียวกันกับ ณ วันที่ยื่นคำขอจัดตั้ง เว้นแต่มีเหตุจำเป็น ให้หารือ ธปท. เป็นรายกรณี
3) มีความเชี่ยวชาญในการให้บริการดิจิทัล	<ul style="list-style-type: none"> • แผนการดำเนินงานด้านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) ของ Virtual Bank ที่จะจัดตั้งขึ้น โดยเฉพาะด้านโครงสร้างการกำกับดูแลสถาปัตยกรรม และบุคลากร มีความชัดเจนและเหมาะสมกับธุรกิจธนาคารพาณิชย์ รวมถึงมีมาตรฐานการบริหารจัดการความเสี่ยงด้าน IT ที่ดีมาก โดยได้รับการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญด้าน IT ภายนอกที่มีประสบการณ์และได้รับใบรับรองตามมาตรฐานที่เกี่ยวข้อง
4) มีการใช้เทคโนโลยีที่ยืดหยุ่น คล่องตัว (agile technology)	<ul style="list-style-type: none"> • มีกรรมการอย่างน้อย 1 คน และผู้บริหารระดับสูงอย่างน้อย 1 คน ที่มีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ด้าน IT หรือการให้บริการดิจิทัลอย่างน้อย 3 ปี โดยไม่อนุญาตให้มีผู้บริหารระดับสูงสุดด้าน IT (chief technology officer: CTO) คนเดียวกันหรือปฏิบัติหน้าที่เต็มเวลาที่บริษัทอื่น
5) มีความสามารถในการบริหารความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจการเงิน	<ul style="list-style-type: none"> • แผนการดำเนินการด้านการบริหารความเสี่ยงของ Virtual Bank ที่จะจัดตั้งขึ้นมีความชัดเจนและเหมาะสมกับธุรกิจธนาคารพาณิชย์ โดยเฉพาะความเสี่ยงด้าน IT ด้านไซเบอร์ (cyber) และด้านเครดิต ทั้งในเรื่อง (1) โครงสร้างองค์กร (2) บุคลากร โดยเฉพาะผู้บริหารระดับสูงสุดด้านการบริหารความเสี่ยงและด้านการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ (chief risk officer และ chief compliance officer) และ (3) กระบวนการและระบบงานบริหารความเสี่ยง

⁴ ผู้ถือหุ้นทั้งทางตรงและทางอ้อมที่มีอำนาจควบคุม Virtual Bank หรือถือหุ้นใน Virtual Bank ตั้งแต่ร้อยละ 20 ขึ้นไปของหุ้นที่ได้จำหน่ายแล้วทั้งหมด

⁵ ประกาศ ธปท. ว่าด้วยเรื่องธรรมาภิบาลของสถาบันการเงิน

คุณสมบัติสำคัญ	ประเด็นที่ รมท. ให้ความสำคัญ
6) มีความสามารถในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่หลากหลาย	<ul style="list-style-type: none"> • ความสามารถและวิธีการได้มาซึ่งข้อมูลที่หลากหลายที่ชัดเจนและเป็นไปได้ • ความสามารถในการนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้พัฒนาบริการทางการเงินที่ตอบโจทย์ลูกค้าโดยเฉพาะกลุ่ม underserved และ unserved ผ่านการใช้เทคโนโลยีเพื่อการบริหารจัดการข้อมูล เช่น data mining, big data, artificial intelligence หรือ machine learning
7) ฐานะการเงินแข็งแกร่ง	<ul style="list-style-type: none"> • ผู้ถือหุ้นใหญ่แสดงให้เห็นถึงความสามารถและความมุ่งมั่นที่จะสนับสนุนทั้งด้านการเงินและติดตามดูแล Virtual Bank อย่างเพียงพอ เพื่อให้สามารถดำเนินธุรกิจอย่างต่อเนื่องและรองรับผลขาดทุนในช่วงแรกได้ รวมถึงสามารถจ่ายคืนแก่ผู้ฝากเงินได้ในกรณีที่ Virtual Bank ต้องเลิกกิจการ

3.3 การกำหนดให้ Virtual Bank ดำเนินกิจการในช่วงแรก (phasing) ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนด

เพื่อให้การดำเนินกิจการในช่วงแรกของ Virtual Bank ที่ได้รับอนุญาตให้จัดตั้งใหม่เป็นไปอย่างมั่นคงและไม่ก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อระบบการเงิน รมท. จึงกำหนดให้

- การดำเนินกิจการของ Virtual Bank ในช่วงระยะเวลา 3 - 5 ปีแรก (phasing) อยู่ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนด โดย รมท. จะสื่อสารและติดตามการดำเนินธุรกิจของ Virtual Bank อย่างใกล้ชิด ซึ่งหาก รมท. เห็นว่า Virtual Bank ไม่มีความพร้อมเพียงพอในการให้บริการหรือดำเนินธุรกิจ หรือธุรกรรมที่ Virtual Bank จะดำเนินการหรืออยู่ระหว่างดำเนินการอาจก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อความมั่นคงของ Virtual Bank ระบบการเงิน หรือผู้บริโภคในวงกว้าง รมท. อาจพิจารณาสั่งการให้แก้ไขหรือกำหนดให้ Virtual Bank ดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดเพิ่มเติมตามความเหมาะสม

ทั้งนี้ ในกรณีที่ Virtual Bank ผ่านการประเมิน จะสามารถออกจาก phasing เพื่อเข้าสู่การดำเนินธุรกิจอย่างเต็มรูปแบบ (full-functioning) ได้ แต่ในกรณีที่ Virtual Bank ไม่ผ่านการประเมินในช่วง phasing รมท. อาจพิจารณาให้ Virtual Bank เลิกกิจการและเสนอต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง (รมว. คลัง) พิจารณาเพิกถอนใบอนุญาต Virtual Bank ได้ (รายละเอียดเงื่อนไขเพิ่มเติมช่วง phasing ตามข้อ 4.2)

- Virtual Bank ต้องมีทุนจดทะเบียนชำระแล้วอย่างน้อย 5,000 ล้านบาท ณ วันเปิดดำเนินการ และทยอยเพิ่มทุนให้มีทุนจดทะเบียนชำระแล้วอย่างน้อย 10,000 ล้านบาท ก่อนออกจาก phasing เพื่อเข้าสู่การดำเนินธุรกิจแบบ full-functioning

ทั้งนี้ เพื่อให้ Virtual Bank มีเงินทุนเพียงพอรองรับการขยายกิจการและการดำเนินงานที่อาจมีผลขาดทุนในช่วงเริ่มต้น

- **ผู้ขอจัดตั้ง Virtual Bank จะต้องจัดทำ exit plan เพื่อรองรับกรณีที่ต้องเลิกกิจการในช่วง phasing โดยจะต้องมีกระบวนการดูแลผู้มีส่วนได้เสียของ Virtual Bank โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ฝากเงินได้อย่างเหมาะสมและทันการณ์** ซึ่งครอบคลุมทั้งในกรณีที่ (1) Virtual Bank ไม่สามารถดำเนินธุรกิจต่อไปได้เนื่องจากปัญหาฐานะการดำเนินงานจนอาจส่งผลกระทบต่อลูกค้าโดยเฉพาะผู้ฝากเงินหรือเสถียรภาพระบบการเงินในภาพรวม (2) Virtual Bank ไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขในการอนุญาตให้จัดตั้งอย่างมีนัยสำคัญ และ (3) Virtual Bank เลิกกิจการโดยสมัครใจ
- ทั้งนี้ exit plan ดังกล่าวจะต้องได้รับความเห็นชอบจาก ธปท. และอย่างน้อยจะต้องประกอบด้วย

- **ตัวชี้วัด (exit indicator) และจุดตัดสินใจที่จะเริ่มดำเนินการตามกระบวนการเลิกกิจการ (exit trigger)** โดย exit trigger ต้องอยู่ในระดับที่สูงเพียงพอเพื่อให้ Virtual Bank มีระยะเวลาดำเนินการเลิกกิจการและสามารถดูแลผู้มีส่วนได้เสีย โดยเฉพาะผู้ฝากเงินได้อย่างเหมาะสมและทันการณ์ (orderly exit)
- **สถานการณ์ที่อาจนำไปสู่การตัดสินใจเลิกกิจการ (scenario)** ซึ่งจะต้องกำหนดให้เหมาะสมกับลักษณะธุรกิจของ Virtual Bank และมีความรุนแรงมากพอที่นำไปสู่จุด exit trigger
- **ทางเลือกการดำเนินการเลิกกิจการเมื่อถึงจุด exit trigger (exit option)** โดยระบุกระบวนการสำคัญและระยะเวลาที่จะใช้ดำเนินการในแต่ละทางเลือก อาทิ แผนการดูแลผู้มีส่วนได้เสียโดยเฉพาะลูกค้าและพนักงาน แหล่งเงินทุนเพื่อจ่ายคืนผู้ฝากเงิน และแผนการสื่อสาร

3.4 การขอผ่อนผันการถือหุ้นใน Virtual Bank เกินกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

ธปท. เปิดกว้างให้ผู้ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมสามารถยื่นขอจัดตั้ง Virtual Bank และขอผ่อนผันสัดส่วนการถือหุ้นใน Virtual Bank เกินกว่าเกณฑ์ที่กำหนดดังต่อไปนี้เป็นรายการ

- การถือหุ้นใน Virtual Bank โดยผู้ถือหุ้นรายใดรายหนึ่งเกินกว่าร้อยละ 10
- การถือหุ้นใน Virtual Bank โดยผู้ถือหุ้นต่างชาติรวมกันเกินกว่าร้อยละ 25⁶ และ/หรือ
- การถือหุ้นใน Virtual Bank โดยสถาบันการเงิน โดยสามารถขอจัดตั้ง Virtual Bank ในกลุ่มธุรกิจทางการเงินเดียวกันได้ไม่เกิน 1 แห่ง

ทั้งนี้ ธปท. จะพิจารณาคุณสมบัติ ประวัติ และพฤติกรรมของผู้ขอจัดตั้ง Virtual Bank ที่ยื่นขอผ่อนผันสัดส่วนการถือหุ้นดังกล่าวในมิติของความเหมาะสมและความสามารถที่จะสนับสนุนการประกอบธุรกิจ Virtual Bank ได้อย่างยั่งยืน โดยอาจพิจารณากำหนดเงื่อนไขในการอนุญาตเพิ่มเติมเป็นรายกรณี⁷ (รายละเอียดตามข้อ 4.3)

⁶ ธปท. สามารถผ่อนผันได้ถึงร้อยละ 49 ภายใต้มาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551

⁷ หาก Virtual Bank ไม่สามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดอย่างมีนัยหรือโดยเจตนา ธปท. อาจเสนอ รมว. คลัง พิจารณาเพิกถอนใบอนุญาตได้ (in-principle approval)

4. กรอบการกำกับดูแล Virtual Bank

4.1 การกำกับดูแลในภาพรวม

- Virtual bank ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การกำกับดูแลเช่นเดียวกับธนาคารพาณิชย์ที่ประกอบธุรกิจในปัจจุบัน รวมถึงต้องนำส่งเงินเข้ากองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนา ระบบสถาบันการเงิน (FIDF) และสถาบันคุ้มครองเงินฝาก (DPA) เช่นเดียวกับสถาบันการเงินประเภทอื่นตั้งแต่เปิดดำเนินการในช่วง phasing ดังนั้น การฝากเงินที่ Virtual Bank จะได้รับความคุ้มครองเช่นเดียวกับการฝากเงินที่สถาบันการเงินประเภทอื่น
- ธปท. จะกำกับดูแล Virtual Bank ตามความเสี่ยง (risk proportionality) และให้ความสำคัญกับบรรณานุกรมและวัฒนธรรมด้านความเสี่ยง (risk culture) รวมถึงประเด็นด้าน (1) ความต่อเนื่องในการให้บริการของระบบ IT (2) ประสิทธิภาพในการดูแลลูกค้าผ่านช่องทางดิจิทัล และ (3) ความเหมาะสมของการใช้บริการจากผู้ให้บริการภายนอก (outsourcing) เนื่องจาก Virtual Bank ใช้เทคโนโลยี ข้อมูล และช่องทางดิจิทัลในการดำเนินธุรกิจและการให้บริการลูกค้าเป็นหลัก

ประเด็นที่ ธปท. ให้ความสำคัญ	
1) ความต่อเนื่องในการให้บริการของระบบ IT	<ul style="list-style-type: none">• ระบบ IT ของ Virtual Bank ต้องสามารถรองรับการให้บริการอย่างต่อเนื่องโดยไม่หยุดชะงักเป็นระยะเวลานาน โดยมี (1) ระยะเวลาที่ระบบขัดข้อง (downtime) รวมทั้งปีไม่เกิน 8 ชั่วโมง และ (2) ระยะเวลากู้คืนระบบ (recovery time) แต่ละครึ่งไม่เกิน 2 ชั่วโมง
2) ประสิทธิภาพในการดูแลลูกค้าผ่านช่องทางดิจิทัล	<ul style="list-style-type: none">• Virtual Bank ต้องให้บริการและคุ้มครองดูแลผู้ใช้บริการผ่านช่องทางดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ• Virtual Bank ต้องมีแผนรองรับการดำเนินธุรกิจอย่างต่อเนื่อง (business continuity plan) ที่ระบุขั้นตอนให้ลูกค้าสามารถถอนเงินออกได้เมื่อเกิดเหตุฉุกเฉิน
3) ความเหมาะสมของการใช้บริการจากผู้ให้บริการภายนอก (outsourcing)	<ul style="list-style-type: none">• Virtual Bank สามารถ outsource งานที่ไม่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ (non-strategic function) และระบบ IT ได้อย่างไรก็ตาม การ outsource ระบบ core banking และโครงสร้างพื้นฐานด้าน IT ที่เกี่ยวข้องกับระบบ core banking จะต้องขออนุญาต ธปท. เป็นรายกรณี โดยในการพิจารณา ธปท. จะประเมินถึงความเสี่ยงและผลกระทบต่อ Virtual Bank ลูกค้า และระบบสถาบันการเงินในภาพรวม เป็นสำคัญ

4.2 เจ็อนไขเพิ่มเติมสำหรับการดำเนินกิจการในช่วงแรกของ Virtual Bank (phasing)

รพท. กำหนดให้การดำเนินกิจการของ Virtual Bank ในช่วงระยะเวลา 3 - 5 ปีแรกอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดดังต่อไปนี้ เพื่อให้การดำเนินกิจการในช่วงแรกของ Virtual Bank ที่จัดตั้งใหม่เป็นไปอย่างมั่นคงและไม่ก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อระบบ กล่าวคือ (1) มีความพร้อมด้านการดำเนินงานและการควบคุมภายในก่อนเปิดให้บริการ (2) มีการดำเนินธุรกิจที่มุ่งตอบโจทย์ Green Line โดยประกอบธุรกิจหลักให้มั่นคงก่อนจะขยายไปยังธุรกิจอื่น และ (3) ขยายธุรกิจโดยยังคงมีฐานะการเงินมั่นคง รวมทั้งไม่สร้างความเสี่ยงต่อระบบการเงินหรือมีพฤติกรรมอื่นที่ก่อให้เกิด Red Line อย่างมีนัยสำคัญ

- **รพท. จะติดตามการดำเนินธุรกิจและการออกผลิตภัณฑ์ของ Virtual Bank อย่างใกล้ชิด** โดย Virtual Bank ต้องหารือ รพท. หากมีการปรับแผนธุรกิจที่มีความแตกต่างจากตอนยื่นขอจัดตั้งอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งนี้ หาก รพท. เห็นว่า Virtual Bank ไม่มีความพร้อมเพียงพอในการให้บริการหรือดำเนินธุรกิจ หรือธุรกรรมที่ Virtual Bank จะดำเนินการหรืออยู่ระหว่างดำเนินการอาจก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อความมั่นคงของ Virtual Bank ระบบการเงิน หรือผู้บริโภคในวงกว้าง **รพท. อาจพิจารณาสั่งการให้แก้ไขหรือกำหนดให้ Virtual Bank ดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดเพิ่มเติมตามความเหมาะสม**
- **รพท. คาดหวังให้ Virtual Bank ดำรงอัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง (BIS Ratio) ในระดับที่สูงเพียงพอรองรับภาวะวิกฤต (stressed)** โดย Virtual Bank จะต้องเริ่มพัฒนารอบและระบบการทดสอบภาวะวิกฤต (stress test) และเริ่มทำ stress test บางส่วนตั้งแต่ช่วง phasing เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการจัดทำ stress test อย่างเต็มรูปแบบก่อนออกจากช่วง phasing เพื่อเข้าสู่ช่วง full-functioning
- **รพท. จะประเมินความพร้อม พฤติกรรม และผลการดำเนินงานที่ดีและยั่งยืนของ Virtual Bank ทั้งในด้าน Green Line และ Red Line ในการพิจารณาให้ Virtual Bank เข้าสู่ช่วง full-functioning โดยเฉพาะ**
 - การให้บริการทางการเงินที่สามารถตอบโจทย์ผู้ใช้บริการรายย่อยและ SMEs โดยเฉพาะกลุ่ม underserved และ unserved ได้อย่างมีนัยสำคัญ
 - ผลการดำเนินงานมีแนวโน้มที่ดี โดยมีโอกาสขยายธุรกิจ สร้างรายได้หรือผลกำไรได้อย่างยั่งยืน

- การปฏิบัติตามกฎเกณฑ์การกำกับดูแลอย่างเคร่งครัด รวมถึงไม่มีพฤติกรรมการแข่งขัน เอื้อประโยชน์ หรือใช้อำนาจตลาดอย่างไม่เหมาะสม จนอาจก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อเสถียรภาพระบบการเงินหรือส่งผลกระทบต่อผู้บริโภคในวงกว้าง เช่น การก่อกวนนี้เกินตัวหรือการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรม

ทั้งนี้ ผลการประเมินจะแบ่งออกเป็น 3 กรณี ดังนี้

(ก) Virtual Bank ที่ผ่านการประเมิน จะสามารถเข้าสู่ full-functioning ได้

(ข) Virtual Bank ที่ไม่ผ่านการประเมิน แต่มีเหตุผลอันสมควรและมีแผนปรับปรุงแก้ไขที่ชัดเจน ธปท. อาจพิจารณาขยายระยะเวลาช่วง phasing เพื่อให้ Virtual Bank ปรับปรุงแก้ไขก่อนพิจารณาให้เข้าสู่ช่วง full-functioning

(ค) Virtual Bank ที่ไม่ผ่านการประเมินในประเด็นที่อาจส่งผลกระทบอย่างมีนัยต่อเสถียรภาพระบบการเงินหรือต่อผู้บริโภคในวงกว้าง โดยไม่มีเหตุผลอันสมควรหรือไม่มีแผนปรับปรุงแก้ไขที่ชัดเจน ธปท. อาจพิจารณาให้ Virtual Bank เลิกกิจการและดำเนินการตามกระบวนการที่ระบุไว้ใน exit plan ที่ Virtual Bank ได้จัดทำไว้ (ตามข้อ 3.3)

4.3 เงื่อนไขเพิ่มเติมสำหรับการขอผ่อนผันการถือหุ้นใน Virtual Bank เกินกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

ในการพิจารณาการขอผ่อนผันสัดส่วนการถือหุ้นใน Virtual Bank เกินกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (ตามที่ระบุในข้อ 3.4) นั้น ธปท. อาจกำหนดเงื่อนไขในการอนุญาตเพิ่มเติมได้^๘ อาทิ

- ให้ปฏิบัติตามเงื่อนไขเชิงคุณภาพในการให้สินเชื่อ ลงทุน หรือก่อภาระผูกพันแก่ผู้ถือหุ้นรายใหญ่ หรือกิจการที่มีผลประโยชน์เกี่ยวข้องเพิ่มเติมจากหลักเกณฑ์ที่

^๘ หาก Virtual Bank ไม่สามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดอย่างมีนัยหรือโดยเจตนา ธปท. อาจเสนอ รมว. คลังพิจารณาเพิกถอนใบอนุญาต (in-principle approval)

รพท. กำหนด⁹ เช่น ต้องให้คณะกรรมการของ Virtual Bank อนุมัติธุรกรรมดังกล่าวด้วยมติเป็นเอกฉันท์ทุกกรณีโดยไม่มีข้อยกเว้น¹⁰

- **ในกรณีที่บริษัทแม่ของ Virtual Bank¹¹ มีธุรกิจนอกภาคการเงินอยู่ในกลุ่มธุรกิจเดียวกัน** ให้แยกธุรกิจทางการเงินและธุรกิจนอกภาคการเงินออกจากกัน โดยกรณีที่มีธุรกิจทางการเงินหลายประเภท ให้จัดตั้งเป็นกลุ่มธุรกิจทางการเงินเพื่อให้สามารถกำกับดูแลความเสี่ยงของธุรกิจทางการเงินได้อย่างครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ
- **ในกรณีที่ผู้ถือหุ้นรายใหญ่ของ Virtual Bank เป็นสถาบันการเงิน (หรือเป็นบริษัทโฮลดิ้งที่มีสถาบันการเงินอยู่ในกลุ่มธุรกิจทางการเงินเดียวกัน)** จะต้องดำเนินการ ดังนี้
 - ห้ามสถาบันการเงิน (หรือบริษัทโฮลดิ้ง) และ Virtual Bank ที่เกี่ยวข้องใช้เครื่องหมายหรือตราสัญลักษณ์เดียวกัน เพื่อป้องกันการเข้าใจผิดว่าสถาบันการเงิน (หรือบริษัทโฮลดิ้ง) ดังกล่าวมีส่วนรับผิดชอบในธุรกรรมของ Virtual Bank
 - ให้สถาบันการเงินที่ถือหุ้นใน Virtual Bank คำนวณเงินกองทุนเพื่อรองรับความเสี่ยงจากการลงทุนใน Virtual Bank ของสถาบันการเงินนั้น ๆ ตามวิธีการที่ รพท. กำหนด¹² และหาก Virtual Bank ถูกจัดอยู่ในกลุ่มธุรกิจทางการเงินเดียวกัน ให้คำนวณเงินกองทุนของกลุ่มธุรกิจทางการเงินแบบรวมกลุ่มด้วย (consolidated basis) ทั้งนี้ เพื่อให้เงินกองทุนของสถาบันการเงินที่ถือหุ้นใน Virtual Bank และของกลุ่มธุรกิจทางการเงินสะท้อนฐานะที่แท้จริง
 - ให้สถาบันการเงินสนับสนุนเงินทุนในรูปแบบเงินให้สินเชื่อแก่ Virtual Bank ที่เกี่ยวข้องได้¹³ เฉพาะในช่วง phasing โดยหลังจาก Virtual Bank เข้าสู่ช่วง full-functioning แล้ว ห้ามสถาบันการเงินให้สินเชื่อแก่ Virtual Bank ที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม เว้นแต่ในช่วงภาวะวิกฤต ทั้งนี้ เพื่อส่งเสริมให้ Virtual Bank สามารถประกอบธุรกิจอย่างยั่งยืนได้ด้วยตนเอง โดยไม่เน้นพึ่งพาความช่วยเหลือหรือเงินทุนจากสถาบันการเงินที่เกี่ยวข้อง

⁹ ประกาศ รพท. ว่าด้วยเรื่องหลักเกณฑ์การกำกับการทำธุรกรรมกับผู้ถือหุ้นรายใหญ่ หรือกิจการที่มีผลประโยชน์เกี่ยวข้อง (related lending)

¹⁰ หลักเกณฑ์ปัจจุบันมีข้อยกเว้นให้ในบางกรณี (เช่น การให้สินเชื่อแก่ลูกค้ารายเดิมที่เคยผ่านการอนุมัติจากคณะกรรมการสถาบันการเงินมาแล้ว) ที่คณะกรรมการสถาบันการเงินสามารถมอบอำนาจให้คณะกรรมการสินเชื่อหรือคณะกรรมการบริหารเป็นผู้พิจารณาอนุมัติสินเชื่อดังกล่าวได้ ทั้งนี้ ต้องเป็นไปตามเกณฑ์การอนุมัติสินเชื่อที่สถาบันการเงินกำหนด และให้นำจำนวนเงินที่ให้กับผู้ถือหุ้นรายใหญ่ หรือกิจการที่มีผลประโยชน์เกี่ยวข้องนั้น เข้าขอรับสัตยาบันจากคณะกรรมการสถาบันการเงินในการประชุมครั้งถัดไปและต้องได้รับมติเอกฉันท์

¹¹ บริษัทแม่ หมายความว่า บริษัทที่มีอำนาจควบคุมกิจการของบริษัทอื่นไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม ตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551

¹² ด้วยวิธี threshold deduction คือ ใช้น้ำหนักความเสี่ยงร้อยละ 100 หากถือหุ้นใน Virtual Bank ไม่เกินร้อยละ 10 และใช้น้ำหนักความเสี่ยงร้อยละ 250 หากถือหุ้นใน Virtual Bank มากกว่าร้อยละ 10

¹³ ครอบคลุมถึงสินเชื่อ เงินลงทุนในตราสารหนี้ ก่อภาระผูกพัน หรือธุรกรรมที่มีลักษณะคล้ายการให้สินเชื่อ

5. กระบวนการรับสมัครและคัดเลือกผู้ที่เหมาะสมให้จัดตั้ง Virtual Bank

5.1 การรับสมัคร

รพท. จะเปิดให้ผู้ที่สนใจจัดตั้ง Virtual Bank สามารถหารือและยื่นคำขออนุญาตจัดตั้ง Virtual Bank (คำขอฯ) รวมถึงเอกสารที่เกี่ยวข้องมายัง รพท. ภายใน 6 เดือน นับแต่วันที่ประกาศกระทรวงการคลังว่าด้วยหลักเกณฑ์การขออนุญาตจัดตั้ง Virtual Bank มีผลบังคับใช้

5.2 การคัดเลือกผู้ที่เหมาะสม

รพท.¹⁴ จะพิจารณาคัดเลือกผู้ที่เหมาะสมให้จัดตั้ง Virtual Bank โดยจะใช้เวลาพิจารณาไม่เกิน 6 เดือน นับแต่วันที่สิ้นสุดระยะเวลาการยื่นคำขอฯ¹⁵ และนำเสนอรายชื่อผู้ที่เหมาะสมที่สุดต่อ รมว. คลัง เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบให้แล้วเสร็จภายใน 3 เดือน นับแต่วันที่ได้รับรายชื่อจาก รพท.

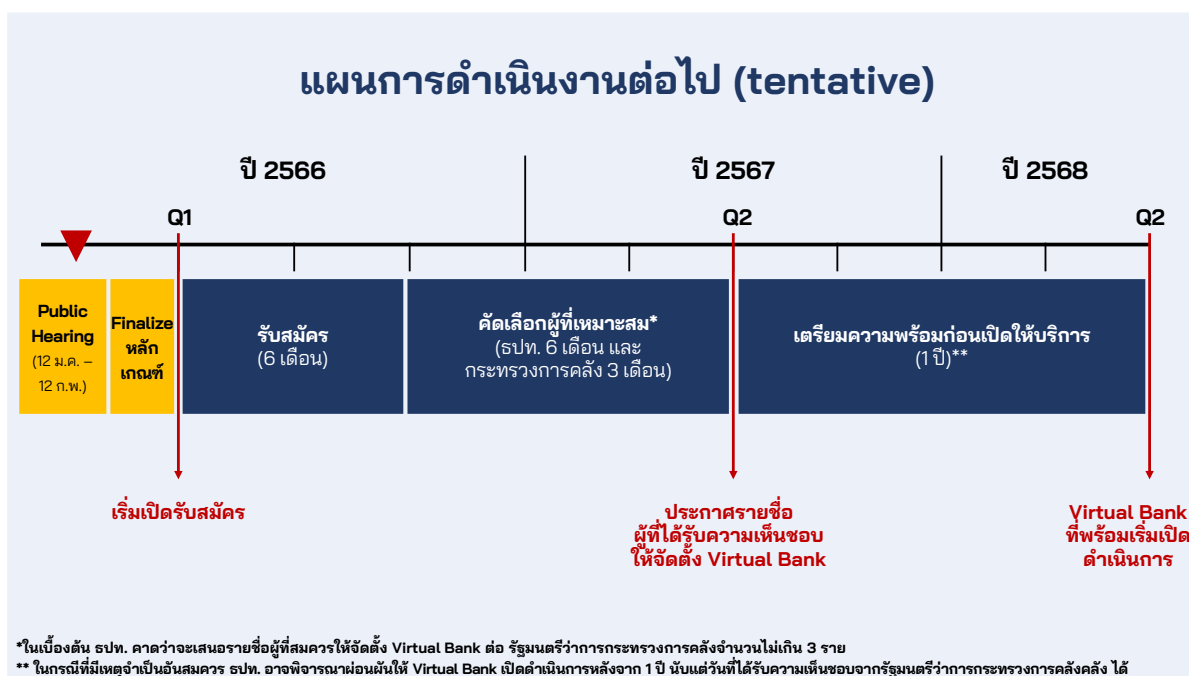
ทั้งนี้ ในเบื้องต้น รพท. คาดว่าจะเสนอรายชื่อผู้ที่สมควรได้รับการพิจารณาให้ได้รับใบอนุญาตให้จัดตั้ง Virtual Bank ต่อ รมว. คลังจำนวนไม่เกิน 3 ราย เพื่อเป็นการคัดเลือกผู้ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมที่สุดที่จะเข้ามาช่วยตอบโจทย์ Green Line ได้อย่างยั่งยืน รวมถึงเพื่อให้มีจำนวนผู้เล่นใหม่เข้ามาช่วยกระตุ้นการแข่งขันในระบบสถาบันการเงินอย่างเหมาะสม ไม่มากเกินไปจนกระทบต่อเสถียรภาพของระบบการเงินและระบบสถาบันการเงิน หรือจนไม่สามารถกำกับดูแลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตามเจตนารมณ์ของ พ.ร.บ. ธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551

¹⁴ รพท. จะจัดตั้งคณะกรรมการพิจารณาคัดเลือก Virtual Bank ซึ่งประกอบด้วยผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการเงินการธนาคารและด้าน IT

¹⁵ เว้นแต่ในกรณีที่คำขอฯ มีจำนวนมาก หรือมีเหตุอื่น ที่ทำให้มีความจำเป็นต้องขยายระยะเวลาในการพิจารณา

5.3 การเตรียมความพร้อมของผู้ได้รับคัดเลือกก่อนเริ่มเปิดดำเนินการ

ผู้ที่ได้รับความเห็นชอบจาก รมว. คลัง ให้จัดตั้ง Virtual Bank จะต้องเริ่มเปิดดำเนินการภายใน 1 ปี นับแต่วันที่ รมว. คลังให้ความเห็นชอบ โดย ธปท. จะตรวจสอบความพร้อมของ Virtual Bank ก่อนเสนอ รมว. คลัง พิจารณาให้ใบอนุญาตแก่ Virtual Bank เพื่อเริ่มเปิดดำเนินการ อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นอันสมควร ธปท. อาจพิจารณาผ่อนผันให้ Virtual Bank สามารถเริ่มเปิดดำเนินการหลังจาก 1 ปี นับแต่วันที่ได้รับความเห็นชอบจากรมว. คลัง ได้

6. ผลลัพธ์ที่คาดหวังจากการเปิดให้มี Virtual Bank

รพท. คาดหวังว่า Virtual Bank จะเข้ามาช่วยตอบโจทย์ Green Line อย่างยั่งยืน กล่าวคือ มีบริการทางการเงินที่ตอบโจทย์ลูกค้าแต่ละกลุ่มอย่างครบวงจร โดยเฉพาะกลุ่ม underserved และ unserved และสร้างประสบการณ์การใช้บริการทางการเงินที่ดีแก่ลูกค้า ตลอดจนช่วยกระตุ้นให้เกิดการแข่งขันในระบบสถาบันการเงินไทยอย่างเหมาะสม โดยไม่ก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อเสถียรภาพระบบการเงิน ผู้ฝากเงิน และผู้บริโภคในวงกว้าง ทั้งนี้ รพท. และกระทรวงการคลังจะติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของ Virtual Bank อย่างต่อเนื่องและใกล้ชิด หากเห็นว่า ควรมี Virtual Bank เพิ่มเติมอีกในระบบสถาบันการเงินเพื่อให้สามารถตอบโจทย์ Green Line ได้อย่างเหมาะสมกับบริบทหรือสถานการณ์ในอนาคต รพท. และกระทรวงการคลัง อาจพิจารณาเปิดรับคำขออนุญาตจัดตั้ง Virtual Bank เพิ่มเติมต่อไป

อนึ่ง เพื่อให้การเปิดให้มี Virtual Bank ในไทยนำไปสู่การตอบโจทย์ Green Line อย่างยั่งยืนและเกิดผลสำเร็จตามที่คาดหวัง รพท. หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากท่านต่อแนวทางการอนุญาตให้จัดตั้ง Virtual Bank ฉบับนี้ เพื่อที่ รพท. และกระทรวงการคลัง จะได้นำไปประกอบการจัดทำหลักเกณฑ์การอนุญาตให้จัดตั้ง Virtual Bank ต่อไป โดยคาดว่าจะสามารถออกหลักเกณฑ์ เพื่อเปิดรับสมัครคำขอจัดตั้ง Virtual Bank ได้ในปี 2566 ประกาศผลผู้ที่ได้รับความเห็นชอบจาก รมว. คลังได้ในปี 2567

ทั้งนี้ ท่านสามารถส่งความเห็นหรือข้อเสนอแนะได้ทาง [เว็บไซต์ของ รพท.](#) หรือทางอีเมล virtualbank@bot.or.th ตั้งแต่วันนี้จนถึงวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2566

ภาคผนวก : สรุปแนวทางการอนุญาตให้จัดตั้ง Virtual Bank ของต่างประเทศเทียบกับไทย

ผู้กำกับดูแลสถาบันการเงินในต่างประเทศได้เปิดให้จัดตั้ง Virtual Bank เพื่อส่งเสริมให้ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการใช้เทคโนโลยี บริการดิจิทัล และข้อมูล เข้ามาช่วยพัฒนาบริการทางการเงินรูปแบบใหม่ที่ตอบโจทย์ลูกค้าได้ดียิ่งขึ้น ช่วยเพิ่มการเข้าถึงบริการทางการเงิน และช่วยกระตุ้นการแข่งขันในระบบสถาบันการเงิน โดยแบ่งออกเป็น 2 แนวทางหลัก คือ

1. กลุ่มที่เปิดให้ Virtual Bank เข้ามาเพื่อส่งเสริมการแข่งขันในระบบสถาบันการเงินเป็นหลัก เช่น สหราชอาณาจักร และออสเตรเลีย จึงเปิดให้จัดตั้ง Virtual Bank ได้ตลอดและไม่จำกัดจำนวนใบอนุญาต โดยให้ความสำคัญกับการกำกับดูแล Virtual Bank ที่เข้ามาให้บริการ มิให้ก่อความเสี่ยงจนกระทบต่อเสถียรภาพระบบการเงิน หากจำเป็นต้องเลิกกิจการ ก็ให้มีกระบวนการที่ช่วยให้การเลิกกิจการเป็นไปอย่างราบรื่นและไม่ส่งผลกระทบต่อลูกค้าและผู้ฝากเงิน (orderly exit) ซึ่งที่ผ่านมา ในสหราชอาณาจักรและออสเตรียมี Virtual Bank เปิดใหม่หลายแห่งที่เข้ามานำเสนอบริการรูปแบบใหม่และประสบการณ์การใช้งานที่ดีและตอบโจทย์แก่ลูกค้า ขณะเดียวกันก็มี Virtual Bank เปิดใหม่บางแห่งที่ขอเลิกกิจการไป เนื่องจากไม่สามารถสร้างรายได้และบริหารต้นทุนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. กลุ่มที่เปิดให้ Virtual Bank เข้ามาเพื่อเพิ่มการเข้าถึงบริการทางการเงินและกระตุ้นให้เกิดการแข่งขันอย่างเหมาะสม เช่น มาเลเซีย สิงคโปร์ และเกาหลีใต้ จึงเปิดให้จัดตั้ง Virtual Bank เป็นรอบและจำกัดจำนวนใบอนุญาต เพื่อคัดเลือกผู้ที่เหมาะสมที่สุดมาตอบโจทย์ได้อย่างยั่งยืน นอกจากนี้ ประเทศสิงคโปร์และมาเลเซีย ยังได้กำหนดให้การดำเนินกิจการในช่วงแรกของ Virtual Bank อยู่ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนด (phasing) รวมถึงมีการจัดทำแผนรองรับกรณีเลิกกิจการ (exit plan) เพื่อให้ดำเนินการอย่างมั่นคงและไม่ก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อระบบ

ทั้งนี้ ผู้กำกับดูแลในต่างประเทศส่วนใหญ่กำกับ Virtual Bank โดยใช้กรอบหลักเกณฑ์เดียวกับธนาคารพาณิชย์ในปัจจุบัน เนื่องจากเห็นว่า Virtual Bank มีขอบเขตการประกอบธุรกิจเหมือนกัน

สำหรับประเทศไทยซึ่งยังมีช่องว่างในด้านการเข้าถึงบริการทางการเงินและความรู้ทางการเงินของผู้ใช้บริการ การเปิดให้มี Virtual Bank ในไทยจึงใช้แนวทางที่สอดคล้องกับแนวทางที่ 2 โดยมุ่งหวังให้ Virtual Bank เข้ามาตอบโจทย์ความต้องการของลูกค้าแต่ละกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วยต้นทุนที่เหมาะสม โดยให้ความสำคัญกับผู้ให้บริการรายย่อยและ SMEs โดยเฉพาะกลุ่ม underserved และ unserved และให้ Virtual Bank ประกอบธุรกิจในรูปแบบที่ยั่งยืนและไม่กระตุ้นการแข่งขันหรือใช้อำนาจตลาดอย่างไม่เหมาะสม จนอาจกระทบต่อเสถียรภาพระบบการเงิน ผู้ฝากเงิน และผู้บริโภคในวงกว้าง

	สหราชอาณาจักร	สิงคโปร์	ไทย
I. เป้าหมายในการเปิดให้จัดตั้ง Virtual Bank			
สิ่งที่อยากเห็น (Green Line)	<ul style="list-style-type: none"> • ช่วยเพิ่มการแข่งขัน 	<ul style="list-style-type: none"> • นำเสนอบริการทางการเงินรูปแบบใหม่ และสร้างประสบการณ์ที่ดีแก่ลูกค้า รวมทั้งช่วยเพิ่มการเข้าถึงบริการทางการเงิน • กระตุ้นการแข่งขันอย่างเหมาะสม 	<ul style="list-style-type: none"> • นำเสนอบริการทางการเงินรูปแบบใหม่ และสร้างประสบการณ์ที่ดีแก่ลูกค้า โดยให้ความสำคัญกับรายย่อยและ SMEs โดยเฉพาะกลุ่มที่ยังไม่ได้รับบริการอย่างเพียงพอเหมาะสม • กระตุ้นการแข่งขันอย่างเหมาะสม
สิ่งที่ไม่อยากเห็น (Red Line)	<ul style="list-style-type: none"> • กรณีที่จำเป็นต้องเลิกกิจการ Virtual Bank ไม่สามารถดูแลผู้มีส่วนได้เสีย ซึ่งรวมถึงผู้ฝากเงินได้อย่างเหมาะสม และทันการณ์ (ไม่ orderly exit) 	<ul style="list-style-type: none"> • การประกอบธุรกิจ Virtual Bank ที่ไม่ยั่งยืน • การกระตุ้นการแข่งขันอย่างไม่เหมาะสม • การเอื้อประโยชน์แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง และ/หรือใช้อำนาจตลาดอย่างไม่เหมาะสม 	<ul style="list-style-type: none"> • การประกอบธุรกิจ Virtual Bank ที่ไม่ยั่งยืน • การกระตุ้นการแข่งขันอย่างไม่เหมาะสม • การเอื้อประโยชน์แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง และ/หรือใช้อำนาจตลาดอย่างไม่เหมาะสม
II. กรอบการขอจัดตั้ง			
คุณสมบัติสำคัญของผู้ขอจัดตั้ง	<ul style="list-style-type: none"> • มีรูปแบบการประกอบธุรกิจ (business model) ที่แสดงถึงความสามารถในการบริหารรายได้และต้นทุนอย่างยั่งยืน • มีความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยี การให้บริการดิจิทัล และมีความสามารถในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากข้อมูล • มีธรรมาภิบาลและมีความสามารถในการบริหารความเสี่ยงธุรกิจการเงิน 		
การกำหนดให้ดำเนินกิจการในช่วงแรกอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนด (phasing)	<ul style="list-style-type: none"> • ไม่กำหนด 	<ul style="list-style-type: none"> • กำหนดให้การดำเนินกิจการในช่วงแรก (ไม่เกิน 5 ปี) อยู่ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนด โดยถูกจำกัดขอบเขตธุรกิจ เช่น จำนวนเงินฝากต่อราย จำนวนเงินฝากรวม เป็นต้น และผู้กำกับดูแลมีการติดตามอย่างใกล้ชิด 	<ul style="list-style-type: none"> • กำหนดให้การดำเนินกิจการในช่วง 3-5 ปีแรกอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนด โดย ธปท. จะติดตามอย่างใกล้ชิด หากเห็นว่า Virtual Bank ไม่มีความพร้อมเพียงพอในการให้บริการ หรือธุรกรรมที่ Virtual Bank จะดำเนินการ หรืออยู่ระหว่างดำเนินการ อาจก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อความมั่นคงของ Virtual Bank ระบบการเงิน หรือผู้บริโภคในวงกว้าง ธปท. อาจพิจารณาสั่งการให้แก้ไข หรือกำหนดให้ดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดเพิ่มเติมตามความเหมาะสม

	สหราชอาณาจักร	สิงคโปร์	ไทย
II. กรอบการขอจัดตั้ง (ต่อ)			
การกำหนดให้จัดทำ exit plan รองรับกรณีที่จำเป็นต้องเลิก กิจการ	<ul style="list-style-type: none"> • ให้จัดทำ 		
III. กรอบการกำกับดูแล			
กรอบการกำกับในภาพรวม	<ul style="list-style-type: none"> • ใช้กรอบหลักเกณฑ์เดียวกับธนาคารพาณิชย์ในปัจจุบัน 		
IV. การเปิดรับสมัครและจำนวนใบอนุญาต (license)			
การเปิดรับสมัคร	<ul style="list-style-type: none"> • เปิดตลอด 	<ul style="list-style-type: none"> • เปิดเป็นรอบ 	<ul style="list-style-type: none"> • เปิดเป็นรอบ
จำนวน license	<ul style="list-style-type: none"> • ไม่จำกัดจำนวน 	<ul style="list-style-type: none"> • จำกัดจำนวน 	<ul style="list-style-type: none"> • จำกัดจำนวน

ธนาคารแห่งประเทศไทย
BANK OF THAILAND